

Kvalitetsgranskning
Rapport 2010:12

Betygssättning i gymnasieskolan

1 | Sammanfattning

Skolinspektionen har granskat i vilken utsträckning betygssättningen i gymnasieskolan är likvärdig och hur skolorna arbetar för att säkerställa likvärdigheten i betygssättningen.

Granskningen har genomförts våren 2010 och omfattar 20 kommunala och 10 fristående skolor i 21 kommuner. Granskningen är inriktad på betygssättningen i kurserna engelska A, naturkunskap A och ellära A, men även betygssättningen generellt på skolorna. Underlaget för granskningen har bestått i statistikuppgifter och lokala dokument som skolorna skickat in, intervjuer med skolläda, lärarintervjuer, elevintervjuer samt en enkätundersökning riktad till elever.

Varje granskad kommun och skola har fått ett skolbeslut.¹ Skolinspektionen har funnit brister och krävt åtgärder i olika omfattning vid alla de granskade skolor. Åtgärderna kommer att följas upp av Skolinspektionen inom sex månader efter beslut.

De huvudsakliga resultaten är:

Betyg sätts på oklara grunder.

Flera skolor använder lokala konkretiseringar av de nationella betygskriterierna. I dessa finns inslag som inte överensstämmer med de nationella betygskriterierna. Exempelvis gör en del skolor kvantifieringar av antalet moment istället för att bedöma kunskapernas kvaliteter.

¹ Besluten finns att läsa på <http://www.skolinspektionen.se/betygssattning-i-gymnasieskolan>

”... lärare inte alltid använder ett allsidigt underlag vid betygssättningen ...”

Elevintervjuer har också visat att lärare inte alltid använder ett allsidigt underlag vid betygssättningen och att de inte alltid väger in all tillgänglig information om elevernas kunskaper. Lärare har exempelvis ibland, långt innan kursidens slut, så kallade slutdagar för när eleven måste uppvisa sina kunskaper som ska ligga till grund för betyget.

För att stödja en likvärdig betygssättning genomför skolorna, i enlighet med gymnasieförordningen, nationella prov i engelska A. I intervjuerna med elever och ibland även med lärare, framkommer att elevernas resultat från de nationella proven får olika betydelse i samband med betygssättning, något som också framkommer vid granskningen av skolornas inskickade sammanställningar av resultat på nationella prov och kursbetyg.

Det underlag som lärarna ska grunda sin betygssättning på ska relateras till nationella läroplansmål, kursplanemål och betygskriterier. Varannan tillfrågad elev i elevenkäterna uppger dock att de upplever att betygen grundas på närvaro och en tredjedel av eleverna uppger att betygen grundas på ordning och uppförande samt personliga egenskaper. Inget av dessa kriterier ingår i de nationella betygskriterierna.

Stora variationer mellan hur elever informeras om betygskriterier.

För att skapa förtroende för betygssättning bland eleverna och ge förutsättningar för dem att nå målen behöver de information om kursplanemål och betygskriterier. Nästan alla elever uppger själva att de tagit del av kursmål och betygskriterier. Vid elev- och lärarintervjuer framkommer dock att det finns stora skillnader mellan lärares olika sätt att informera, både mellan och inom de granskade skolorna. Granskningen har också visat att det finns en direkt koppling mellan elevernas förtroende för betygssättning och att de ges tydlig information om på vilka grunder betygen sätts.

Elevenkäten och även elevintervjuerna visar att eleverna uppfattar att det är olika lätt/svårt att få ett betyg beroende på vilken lärare de har.

Skolorna brister i analys av betygsresultaten.

Ett betydande antal av de granskade skolorna saknar sammanställning och analys av betygsresultat och resultat på de nationella proven över tid. Det finns inte heller sammanställningar där man kan följa enskilda lärares betygssättning i relation till exempelvis resultaten på nationella prov. Några har gjort det först efter att Skolinspektionen har begärt in uppgifterna. Utan sammanställning och analys av resultaten blir det omöjligt för skolorna att följa upp och genomföra förbättringsåtgärder eller bli medveten om brister när det gäller enskilda lärares betygssättning.

Goda exempel på skolornas arbete med likvärdig bedömning.

Det finns såväl på huvudmannanivå som på skol- och lärarnivå många goda exempel på hur skolorna arbetar för likvärdig bedömning. Vissa skolor utvecklar gemensamma prov och andra bedömningsunderlag för flera skolor och det förekommer också att koncerner för fristående skolor har bedömnings- och betygsfrågor som tema för fortbildningsinsatser.

I många skolor har den betygssättande läraren en annan lärare som medbedömare för bedömning av nationella prov. I praktiskt taget alla skolor diskuterar lärare i någon form bedömningen av tveksamma fall med varandra.

Det förekommer att lärare som arbetar ämnesövergripande skapar uppgifter för eleverna i vilka det ingår kursmål från flera kursers nationella kursplanemål och betygs- kriterier. I detta arbete blir det nödvändigt att lärare från olika ämnen tillsammans diskuterar betygsnivåer och vad olika betygs-kriterier innebär.

Åtgärder för en likvärdig betygssättning

Skolorna behöver säkerställa att betyg sätts utifrån de nationella betygs-kriterier och att det endast förekommer bedömningsgrunder som finns med i de nationella betygs-kriterierna. Skolorna behöver också säkerställa att betygen sätts utifrån ett allsidigt underlag där eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper.

Skolorna behöver säkerställa att nationella provresultaten används vid betygssättning på ett likvärdigt sätt i enlighet med Skolverkets instruktioner. Skolorna behöver också följa upp enskilda lärares användning av nationella provresultat i samband med betygssättning för analys och uppföljning. Skolorna kan nå en högre grad av likvärdighet i betygssättningen genom att ytterligare utveckla formerna för medbedömning.

Skolorna behöver arbeta för att alla elever informeras om kursmål och betygs-kriterier på ett begripligt sätt så att det inte finns så stora variationer mellan olika lärare. En bristande information medför att elevernas förtroende för betygssättningen samt möjligheter till inflytande över undervisningen, minskar.

Skolorna behöver, för att förbättra kvalitetssäkringen av betygssättningen, vidta åtgärder för att både fördjupa och bredda bilden av hur betygsresultaten ser ut och i samband med detta analysera betygsresultaten över tid avseende exempelvis jämförelser mellan program, lärare, kurser, ämnen, flickor och pojkar samt elever med svensk och utländsk bakgrund.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor

– kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.